בשלמא לתנא דידן דתנא תנא, ודשייר, אתיא בזה הכלל, אלא לתנא דבי ר' ישמעאל דאמר י"ח טרפות ותו ליכא ~~והא איכא~~ *בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה טרפה? סבר לה כרבי שמעון בן אלעזר דאמר *יכולה היא ליכוות ולחיות, אע"ג דיכולה ליכוות ולחיות, למאן קאמר, לתנא דבי רבי ישמעאל תנא דבי ר' ישמעאל טרפה חיה ס"ל אלא ~~סבר~~ לכר"ש בן אלעזר דאמר כשרה היא, ~~והא איכא~~ חסרון בשדרה דתנן *כמה חסרון בשדרה בש"א שתי חוליות וב"ה אומרים *חוליא אחת ואמר רב יהודה אמר שמואל וכן לטרפה? המסס ובית הכוסות דקא חשבת להו בתרתי חשבינהו בחדא אפיק חדא ועייל חדא, ~~והא איכא~~ *גלודה? סבר לה כר"מ דמכשיר ~~והא איכא~~ *חרותא? מרה, מאן קתני לה *ר' יוסי ברבי יהודה אפיק מרה ועייל חרותא, ~~והא איכא~~ שב שמעתתא *דאמר רב מתנא האי *בוקא דאטמא דשף מדוכתיה טרפה *ואמר רכיש בר פפא משמיה דרב לקתה בכוליא אחת טרפה, ותנן *ניטל הטחול כשרה *ואמר רב עוירא משמיה דרבא לא שנו אלא ניטל אבל ניקב טרפה *ואמר רבה בר בר חנה אמר שמואל סימנים שנדלדלו ברובן טרפה *ואמר רבה בר רב שילא אמר רב מתנא אמר שמואל נעקרה צלע מעיקרה *טרפה וגולגולת שנחבסה ברובה ובשר החופה את רוב הכרס ברובו טרפה? נקובי תמניא הוו חשבינהו בחד אפיק שב ועייל שב, אי הכי פסוקי נמי תרי הוו חשבינהו בחד בצר להו חדא, ועוד דרב עוירא משמיה דרבא נמי נקובה היא?

אלא

בשלמא לתנא דידן. אע"ג דלא תנא אלא י"ח מ"מ לא תנא מניינא ואיכא למימר דתנא תנא ודלא תנא אתיא בזה הכלל: **אלא לתנא דבי ר' ישמעאל.** דתנא מניינא קשיא והא איכא בסגר סימן הוא ומשנה וברייתא הן בהמה שנחתכו רגליה בפרק בהמה המקשה (לקמן עו.) כמה חסרון בשדרה באהילות גלודה בפרקין וכן חרותא. ושב שמעתתא שבע טרפות שמעו מאמוראים ולא נשנו במשנה והן היו מקובלים מרבן. האחרונים קרי 'רגלים' ושלפנים קרי 'ידים' ארכובה יטויי"ל מקום חיבור השוק והירך שמפרקין אותה משם בשעת הפשטה: **ר' שמעון בן אלעזר.** בתוספתא קתני לה הכי רבי שמעון בן אלעזר מכשיר מפני שיכולה ליכוות ולחיות והכא נקט סיפא דמילתיה ולא נקט השתא ר' שמעון בן אלעזר מכשיר: ופרכינן אע"ג דיכולה ליכוות ולחיות קשיא היא דאפי' הכי איכא למימר דאטרפה לא פליג ר"ש דלמאן קא מותבינן אתנא דבי רבי ישמעאל דתנא מניינא ואיהו טרפה חיה סבירא ליה דקאמר ובין החיה אשר לא תאכל דקרי לה לטרפה חיה אלא הכי פריך סבר לה כרבי שמעון דאמר כשרה היא כדקתני התם "רבי שמעון בן אלעזר מכשיר": **כמה חסרון בשדרה.** שלא תטמא באהל אלא במגע ובמשא כדין עצם כשעורה דאילו שדרה שלמה וגולגולת שלמה ורוב מניינו ורוב בניינו תנן באהילות (פ"ב מ"א) דמטמאין באהל ואע"פ שאין עליהן בשר: **וכן לטרפה.** לב"ש לא הויא טרפה בבציר משתי חוליות ולב"ה בחוליא אחת מיטרפא: **חשבינהו כחד.** דהא גבי הדדי סמכי וכחד דמי: **והאיכא גלודה.** שניטל עורה והופשטה כולה או מחמת שחין או מחמת מלאכה דקתני מתני' (לקמן דף נה.) וחכמים פוסלים: ומשני סבר לה כר"מ דמכשיר: **והאיכא חרותא.** דקתני מתניתין א] (שם) אלו כשרות חרותא בידי שמים ותניא לקמן (דף נה:) בידי אדם טרפה ואיזו היא חרותא כל שלמקה ריאה שלה ונתקשה כחריות של דקל מחמת שהבעיתה אדם בקולו ופעמים שלוקת מקולות וברד והיא בידי שמים והדרא בריא אבל בידי אדם תו לא הדרא בריא: **מרה מאן קתני לה.** דחשבה ניקבה המרה במניינא די"ח טרפות במתניתין יחידאה היא ור"י ברבי יהודה קתני לה ב] לקמן בפרקין (דף מג.) בשמעתין ותנא דבי ר"י לית ליה מרה ואפיק מרה ועייל חרותא: **בוקא דאטמא.** ג] קולית הירך: **דשף מדוכתיה.** שקפץ ממקומו חור שבעצם אליה שהוא תחוב בו ולקמן (דף נה:) מסיים והוא דאיעכול ניבי. בוקא כמו בוכנא עגול ראשו ותחוב בחור כעלי זה התחוב בחור המכתשת: **לקתה בכוליא אחת.** וכ"ש בשתיהן ולקמן (דף נה.) מסיים בה והוא דמטיא לקותא למקום חריץ: **אבל ניקב טרפה.** ולקמן (א) מפרש ניקב בעליוט מקום שהיא עבה אבל בקולשיה כשרה: **נדלדלו.** נתלשו בכמה מקומות ומחוברין כאן מעט וכאן מעט: **נעקרה צלע.** אע"ג דתנן במתניתין נשתברו רוב צלעותיה דוקא נשתברו התם בעינן רובא אבל נעקרה צלע אחת מעיקרה (עד) חצי חולייתה כדמפרש לקמן (דף נב.) טרפה: **וגולגולת שנחבסה.** שהוכתה מכות רבות ולא נפחתה ולא ניקב הקרום אם רובה נחבסה טרפה נחבסה דמינלייי"ר בלע"ז: **ובשר החופה את רוב הכרס.** זהו קרום עב שקורין טנפג"א כשפותחין את הבהמה וחותכין את הבשר לאורך הבהמה והוא נראה והאי דקרי ליה "חופה את רוב הכרס" ולא קרי ליה 'חופה את הכרס' מפני שמיעוט הכרס נחבא בתוך צלעות החזה והסחוס ורובו מכוסה בבשר: **כרס.** פנצ"א לבדה בלא בית הכוסות והמסס ואם נקרע רובו של בשר כנגד הכרס אף ע"ג דכי מטערת להוא קרע לגבי כוליה בשר הוי מיעוטא שהרי אותו בשר מחזיק כל בני המעים והולך עד הירכים לא מטערינן אלא במה שכנגד הכרס ואם מיקרע רובא דההוא, טרפה, ושמואל לא סבירא ליה כמאן דפריש לקמן (דף נ:) רוב החיצונה דמתניתין דהיינו בשר החופה את רוב הכרס דאם כן מה אתא שמואל לאשמועינן ואיהו מפרש למתניתין לקמן במילתא אחריתי: **נקובי תמניא הוו.** ד] וכי חשבת להמסס ובית הכוסות בחד ומדלית לה למרה אכתי פשו להו תמניא נקובי דמתניתין: **פסוקי תרין.** גרגרת וושט: **דרב עוירא.** ניקב הטחול:

אלא

והא איכא בהמה שנחתכו רגליה. תימה דלא פריך מניטל צומת הגידים ה] (ב) דתניא בהדיא בפ' בהמה המקשה (לקמן עו.) דטרפה ויש לומר דהוי בכלל בהמה שנחתכו רגליה: **ואמר** רב יהודה אמר שמואל וכן לטרפה. מסיפא דייק רב יהודה דקתני גבי גולגולת כמה חסרון בגולגולת ב"ש אומרים כמלא מקדח ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות אלמא דבשיעור מיתה חשיב חסרון והכי חשיב דרב יהודה בהדי משניות ו] משום דממתניתין דייק ולא חשיב לה בהדי שמעתא כדחשיב מלתא דרב עוירא אע"ג דאמתניתין אתמר וא"ת א"כ אמאי לא פריך נמי והא איכא גולגולת כיון דרב יהודה אכולהו קאי ואומר ר"ת דרב יהודה לא קאי אגולגולת דס"ד דחסרון דגולגולת הוי עם הקרום ובהמה מיטרפא בנקיבת הקרום לחודיה *אבל אדם דאית ליה מזלא בעי חסרון גולגולת עם נקיבת הקרום והא דאמר בעירובין (דף ז:) דחשיב תרי חומרי דסתרי אהדדי כגון שדרה וגולגולת אגב שדרה נקט גולגולת אי נמי לענין טרפות אדם קאי וכן לטרפה נמי אגולגולת דמשכחת ביה חומרא וקולא חומרא לענין הורג את הנפש וקולא לענין פדיון בכור אם נטרף תוך שלשים שאין הכהן צריך להחזיר אם קבלו ולענין עשה חבירו טרפה ומיהו קשה דבסמוך* גבי הא דאמר ר"י בר' יהודה ניקבה המרה טרפה דמקשו ליה רבנן מאיוב משמע דאין בהמה מיטרפא בכך כמו בן אדם ועוד לקמן (דף מז:) גבי אדומה וירוקה כשרה מייתי מדרבי נתן שבאת לפניו אשה שמלה את בנה כו' אלמא מאי דחיי באדם חיי נמי בבהמה והיה נראה לפרש דחסרון הגולגולת בלא הקרום וטרפה לפי שסוף הקרום ליפסק והכי לא פריך הכא מגולגולת דהא קתני לה ניקב הקרום של מוח אבל אי אפשר לפרש כן שהרי יש ב"א הרבה שניטל מגולגולת שלהם יותר ממלא מקדח ועדיין חיים ונראה דחסרון הגולגולת הוי עם נקיבת קרום העליון דסוף תחתה ליפסק אבל בלא חסרון עצם אם ניקב קרום העליון אין סוף תחתה ליפסק וכן בבהמה איכא למ"ד (לקמן דף מה.) תתאה מגין ואפילו למ"ד קרמא עילאה אע"ג דלא איתקיב תתאה טרפה יש לחלק בין אדם לבהמה ולא מטעם ר"ת אלא משום דבאדם הקרום התחתון קשה וחזק יותר מבהמה ומשום הכי בעי חסרון עצם עם נקיבת העליון ובבהמה התחתון רך ואין צריך חסרון עצם עם העליון אבל בדבר השוה בזה ובזה אין לחלק ביניהן כלל*: **אפיק** חדא ועייל חדא. ולמ"ד חסרון מכפנים לא שמיה חסרון וחסרון דמתניתין לר' שמעון דלרבנן הוי בכלל נקובה צ"ל דהך סוגיא כר' שמעון דלרבנן ליכא אלא י"ז: **סימנין** שנדלדלו ברובן טרפה. פירש ר"ח דלמאי דמסיק לקמן (דף מד.) ומוקי לה באיפרוק איפרוקי נדלדלו היינו שנתפרדו זה מזה: **אמר** שמואל נעקרה צלע מעיקרה טרפה. לקמן (דף נב.) פליג עליה בר זכאי ואמר נעקרו ברוב צלע אחד ונשתברו ברוב שני צדדין והכא נקט טפי מילתיה דשמואל משום איידי דקאמר גולגולת שנחבסה ובשר החופה את רוב הכרס ואם תאמר לרבי יוחנן דאמר התם בין נעקרו בין נשתברו ברוב שני צדדין חסר להו מי"ח טרפות דליכא למיחשבינהו בתרתי כיון דבזה ובזה צריך רוב שני צדדין ויש לומר דמכל מקום תרתי נינהו שזו עקורה וזו (ג) נטולה:

הנך

יז א מיי' פ"ב מהל' טומאת מת הל"א:

יח ב מיי' פ"י מהל' שחיטה הל"ב סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' כד סעי' ד:

יט ג מיי' שם פ"ט הל' כא סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כד סעי' טז וסי' לג סעי' י:

כ ד מיי' שם פ"י הלכה ב סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כד סעיף ג:

כא ה מיי' שם הלכה ט סמג שם טוש"ע שם סי' ל סעי' א:

כב ו מיי' שם פ"ט הלכה ה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מח סעיף ג:

מגנה

◇ "והאיכא" קושיות שהרי יותר מי"ח דוגמאות לטריפות

△ ב' תשובות לקושיא ראשונה

[לקמן נד.]

[שם]

לקמן מד. שם נה.

[לקמן נד.]

[דף מג.]

◆

שיטה מקובצת

א] דקתני מתני' גבי ואלו כשרות: ב] ור' יוסי בר' יהודה קתני לה בברייתא לקמן בשמעתין וכו': ג] בוקא דאטמא ראש עצם קולית הירך: ד] נקובי תמניא הוו דכי חשבת: ה] דתנן בהדיא בפ' בהמה המקשה: ו] ולהכי חשיב דרב יהודה בהדי משניות דבמג"ד משום:

[ועי' תוס' עירובין ז. ד"ה כגון שדרה וכו' ותוס' שם ד"ה כי מיתו ותוס' שם מ"ט: ד"ה ונקב ותוס' ב"ק מ. ד"ה מגביה ותוס' זבחים קמו. ד"ה ודלמא ותוס' בכורות לו: ד"ה כדי]

[לקמן ע. ט.]

[תוספתא פ"ג ע"ש]

עירובין ז. בכורות לו. אהלות פ"ב מ"ג [לקמן נב:]

[לקמן מג.]

[גירסת הערוך ערך פסק בוכנא] עיין ערך בקא

[לקמן נב.]

[לקמן מד. נג:]

[לקמן נב]

[תיבת טרפה מיותר וכן לקמן נב. ליתא]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל וכו' ולקמן נ"ג דף נג: (ב) תוס' ד"ה והא וכו' דתנן בהדיא: (ג) ד"ה אמר שמואל וכו' שזו עקורה וזו שבורה כס"ד:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואמר וכו' אבל אדם דאית ליה מזלא. עיין זבחים קטז ע"א תוס' ד"ה ודלמא:

[נ"ל עס]

◆

רבינו גרשום

ומאי בסגר אלו סימני ד' טרפות כדבעינן למימר לקמן: סבר לה כר' שמעון [בן אלעזר] דאמר יכולה היא ליכוות ולחיות. כלומר ואינה טרפה: והא איכא חסרון בשדרה כלומר כמה חסרון בשדרה של מת שלא יהא נזיר מגלח עליו שאין דין לנזיר לגלח אלא על מת שלם או על רוב בניינו או על רוב מניינו דכתיב וכי ימות מת עליו בפתע פתאום וגו' ושדרה היא רוב בניינו. וכמה תיחסר שאינו צריך לגלח דאין חשוב רוב בניינו: בש"א ב' חוליות לעולם מגלח עליה עד שתחסר ב' חוליות ובה"א אפי' לא חיסר אלא חוליא אחת אין צריך לגלח: ואמר רב יהודה אמר שמואל וכן לטרפה. דלבית הלל אפי' לא חיסר אלא חוליא אחת טרפה: והא איכא גלודה. שתהא מלאה שחין שלא ישתייר עור שלם עליה. והא איכא חרותא כלומר בעיתא. בידי (שמים) [אדם] דטרפה. וצמיק ריאה דידיה או חרותא מחיות רעות שראתה דובים ואריות ונבעתה וצמיק ריאה דידיה. מרה מאן דקתני לה ר' יוסי בר' יהודה כלומר כדבעינן למימר קמן. בוקא דאטמא דשף מדוכתיה. קולית שקורין פשל: סימנין שנדלדלו כלומר שנדלדלו ממקומן. וגולגולת שנחבסה לשון נפחתה ובשר החופה את הכרס ברובו כלומר אם נקרע ברובו טרפה. ועוד דרב עוירא נמי נקובה היא כלומר ואי חשבת ליה בהדי שאר ניקובי

בצר